

50-lecie pracy naukowej prof. dr hab. Barbary Kołaczek

W dniach od 18 – 19 września 2003 roku w Centrum Badań Kosmicznych PAN odbyło się Seminarium pt. „Ruch Obrotowy Ziemi i Geodezja Satelitarna od Astrometrii do GNSS”. Konferencję zorganizowano pod auspicjami Komisji Geodezji Satelitarnej Komitetu Badań Kosmicznych i Satelitarnych PAN, Sekcji Dynamiki Ziemi Komitetu Geodezji PAN, Sekcji Sieci Geodezyjnych, Komitetu Geodezji PAN oraz Centrum Badań Kosmicznych PAN.

Seminarium, było poświęcone prezentacji aktualnych prac obejmujących geodezję satelitarną, ruch obrotowy Ziemi, nawigację, zastosowaniu technik satelitarnych w geodezji i geodynamice. Dwie sesje: Sesja I, zatytułowana Ruch obrotowy Ziemi oraz Sesja Jubileuszowa były dedykowane Jubilatowi – Pani profesor dr hab. Barbary Kołaczek z okazji 50-lecia pracy naukowej.

W seminarium uczestniczyło ponad pięćdziesiąt osób w tym dziesięcioro gości z zagranicy, między innymi prof. Helmut Moritz z Austrii członek zagraniczny PAN i członek Rady Naukowej CBK PAN. Przedstawiono 44 prace w tym 10 posterów. Prace te zostaną opublikowane w *Artificial Satellites* oraz na płycie CD wydanej przez CBK.

Rys. 1. Uczestnicy sesji specjalnej dedykowanej jubileuszowi 50-lecia pracy naukowej Prof. dr hab. Barbary Kołaczek, Mądralin, 18 września 2003

Sesja jubileuszowa, która miała wyjątkowo uroczysty charakter odbyła się w Domu Pracy Twórczej PAN w Mądralinie. Podczas części naukowej przedstawiono pięć referatów. Zaproszeni goście i uczestnicy konferencji wygłosili adresy gratulacyjne, przedstawiające ogromny dorobek naukowy, edukacyjny, opiniotwórczy i organizacyjny Pani profesor Barbary Kołaczek. Podkreślono, że naukowe i organizacyjne inicjatywy Pani profesor Barbary Kołaczek przyczyniły się do zbudowania i utrwalenia wizerunku polskiego środowiska związanego z geodezją i badaniem ruchu obrotowego Ziemi. W trakcie Sesji jubileuszowej Pani profesor Barbara Kołaczek została odznaczona Honorową Odznaką „Za Zasługi dla Geodezji i Kartografii”.

Pani profesor Barbara Kołaczek odbyła studia astronomiczne w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1948 – 1952. Pracę zawodową rozpoczęła na Politechnice Warszawskiej, gdzie pracowała 24 lata (1953–77), kolejno na stanowisku asystenta, adiunkta i docenta. Stopień doktora nauk technicznych uzyskała na Politechnice Warszawskiej w 1965, zaś w roku 1974 habilitowała się na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie pracy „Księżycowa astronomia sferyczna”.

Na Politechnice Warszawskiej prowadziła działalność dydaktyczną, w wyniku której wykształciła w zakresie astronomii geodezyjnej dziesiątki studentów. Pracę dydaktyczną łączyła z badaniami naukowymi i obserwacjami astronomicznymi w Obserwatorium Astronomiczno – Geodezyjnym w Józefosławiu, prowadzonymi dla wyznaczeń zmian szerokości geograficznej w ramach współpracy międzynarodowej z Biurem Czasu w Paryżu (BIH). Podręcznik „Astronomia sferyczna z ćwiczeniami” (1976 Politechnika Warszawska), którego jest autorem, służył rzeszom studentów astronomii i geodezji.

Pani profesor Barbara Kołaczek odbyła dwa długoterminowe staże zagraniczne. W latach 1967 – 1968 przebywała w Smithsonian Astrophysical Observatory, Cambridge, Mass. USA a w latach 1974 – 1975 jako stypendystka Fundacji A. V. Humboldta pracowała w Instytucie Astronomicznej i Fizycznej Geodezji Uniwersytetu Technicznego w Monachium.

W latach 80. była redaktorem trzech książek stanowiących istotny wkład do współczesnej geodezji: „Reference Coordinate Systems for Earth Dynamics” (1981) eds. E. M. Gaposchkin, B. Kołaczek; „References Frames in Astronomy and Geophysics” (1989), eds. J. Kovalevsky, I.I. Mueller, B. Kołaczek; „Developments in Astrometry and their Impact on Astrophysics and Geodynamics, I.I. Mueller, B. Kołaczek.

W roku 1977 Barbara Kołaczek została pracownikiem Zakładu Geodezji Planetarnej w nowo utworzonym wówczas Centrum Badań Kosmicznych Polskiej Akademii Nauk, rozpoczynając w ten sposób wieloletnią działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną w tym ośrodku. Zorganizowała własną grupę badawczą, którą przekształciła w Pracownię Ruchu Obrotowego Ziemi. W roku 1986 uzyskała tytuł profesora nadzwyczajnego. W roku 1990 została wybrana na wicedyrektora CBK PAN, zaś w 1991 uzyskała nominację na profesora zwyczajnego w Polskiej Akademii Nauk. Do dziś kontynuuje prace badawcze w CBK PAN i jest szefem Pracowni Ruchu Obrotowego Ziemi. Wykształciła m.in. pięciu doktorów i dwóch doktorów habilitowanych.

Pani profesor Barbara Kołaczek była organizatorem licznych spotkań naukowych, krajowych i międzynarodowych. Zorganizowała w roku 1974, we współpracy z dr Georgem Weiffenbachem ze Smithsonian Astrophysical Observatory (SAO), pierwsze kolokwium Międzynarodowej Unii Astronomicznej poświęcone tematyce podstawowych układów odniesienia dla geodynamiki a w roku 1981 drugie kolokwium na temat układów odniesienia, tym razem z dr. Mike’em Gaposchkinem z SAO.

Działała aktywnie w ramach Międzynarodowej Unii Astronomicznej i Międzynarodowej Asocjacji Geodezyjnej. W latach 1987 – 1991 była prezydentem Sekcji II MAG, w latach 1987 – 1990 wiceprezydentem a następnie do roku 1994 prezydentem Komisji 19 MUA – Ruch Obrotowy Ziemi, od roku 1991 przyznano Jej honorowe członkostwo MAG.

W ciągu całej działalności zawodowej Pani profesor Barbara Kołaczek była aktywnym członkiem Komitetu Geodezji PAN, Komitetu Badań Kosmicznych i Satelitarnych, Komitetu Astronomii PAN. Przez wiele lat była przewodniczącą Sekcji Dynamiki Ziemi Komitetu Geodezji PAN. Na szczególne uznanie zasługuje działalność Pani profesor Barbary Kołaczek na płaszczyźnie międzynarodowej. Podczas swej kariery była inicjatorką nawiązania współpracy z ośrodkami geodezyjnymi w Niemczech, we Francji, Austrii i w USA.

W roku 1987 Barbara Kołaczek została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Dorobek naukowy Pani profesor Barbary Kołaczek, który w znaczący sposób przyczynił się do rozwoju polskiej geodezji liczy około 200 publikacji naukowych, w tym rozdziały w dwóch ważnych monografiach naukowych. Cała Jej działalność skupiała się wokół zagadnień ruchu obrotowego Ziemi i podstawowych układów współrzędnych. Szczególne zainteresowania koncentrowały się głównie na wyznaczaniu i analizie zmian ruchu bieguna w zakresie jego oscylacji sezonowych subsezonowych i bardzo szybkich. Poza tym badania dotyczyły korelacji zaburzeń ruchu obrotowego Ziemi ze zmianami atmosferycznego i oceanicznego momentu pędu czy występowaniem takich globalnych zjawisk jak proces El Nino czy fluktuacje poziomu oceanów.

Jolanta Nastula
Centrum Badań Kosmicznych PAN